Maastricht in Beeld

De Stokstraat zuid

54.2

december 2023

De Stokstraat zuid

De Stokstraat is nu een van de meest exclusieve winkelstraten van Nederland, Maar dat is pas enkele decennia zo, de geschiedenis van de straat is veel ouder.

De straat bestaat uit twee straten: de Stokstraat en de Kleine Stokstraat, samen zo'n 200 meter lang. Maar er is zoveel te zien dat het niet in een magazine past. Dit deel gaat over het zuidelijke deel, deel 1 over het noordelijke.

Dit magazine gaat niet diep in op de geschiedenis. Beschrijvingen daarvan zijn voldoende te vinden. Bijvoorbeeld bij Andere Tijden: https://anderetijden.nl/aflevering/342/Stokstraat. En bij het boek Crapuul van Frank Bokern; Van Oorschot, Amsterdam; ISBN 9789028221109.

Het is door Franks boek dat ik de straat opnieuw heb bekeken, maar nu met de ogen van de fotograaf. Met dit fotoalbum wil ik de schoonheid van de straat laten zien. Want als de zon schijnt, schijnt die rond het middaguur recht de Stokstraat in. Het is maar een uurtje, maar dan is de straat ongekend fotogeniek, juist door dat prachtige licht. Tegenlicht, strijklicht, contrasten, kleur, diepte, details die plotseling duidelijk worden: ongelooflijke rijkdom.

Adres: Stokstraat en Kleine Stokstraat
Wikipedia: wikipedia.org/wiki/Stokstraat_(Maastricht)

Het zuidelijke deel begint bij het pleintje dat ligt op het kruispunt van de Stokstraat (links op de foto boven), de Eksterstraat en de Plankstraat (rechts op de foto). Hier staat het scheepsboegbeeld Boeg van Arthur Spronken 1973. Het is een herinnering aan de Maasschippers die vroeger in het Stokstraatkwartier woonden. Het beeld heeft vanwege de boezem de bijnaam '*Marie vaan Bonhomme*', de vrouw van de reder van de boot naar Luik. Die had kennelijk een flinke *kommesveur*.

Dat de Stokstraat een voorname straat is, zien we aan de fraaie deurknoppen. En er is een bovenlicht met prachtig houtsnijwerk op de achtergrond. Het zijn florale motieven, stengels, bladeren en een sierlijk lint. Op de voorgrond het wapen in 3D van 's konings hofleverancier. De winkelier is daar weg, het wapen ook.

Nummer 43 is een pand in Maaslandse stijl met een 15de eeuwse koetspoort. Bovenin de boog zit een kleine spits, nauwelijks te zien. En langs de rondingen loopt een waterlijst die naar beide zijden afslaat. De lijst is om het regenwater dat langs de gevel loopt af te voeren, zodat het voor de poort niet zo nat wordt. Bovenin de boog zitten twee schildjes zonder beeltenis.

Nummer 46 is het voormalig parochiegebouw van de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek. Het is gebouwd in 1902, de gevel bestaat uit breuksteen die het in strijklicht erg goed doet. Tijdens de bouw ontdekte men een Romeins keldergewelf. Er lag ooit een logement, de gevelsteen herinnert er nog aan: 17 AU RENARD BON LOGIS 57: hier bij Reintje de Vos is het goed logeren. En er is een gedenksteen die herinnert aan Marie Sophie Josephine Nijst, rentenierster. Ze overleed op 18 maart 1887. Ze schonk bij testament aan de Onze-Lieve-Vrouweparochie een legaat voor de bouw van een armenschool voor meisjes, dit gebouw. Het lettertype in de steen is bijzonder mooi.

Nog even genieten van een aangenaam winterzonnetje, zo vangen we licht en schaduw. Het is opmerkelijk hoe het licht werkt in dit straatje. Ik zei het al, het is maar 200 meter lang, tussen 12 en 1 schijnt de zon er doorheen en plotseling ontluikt het in een niet geëvenaarde schoonheid. Ik heb er een vol uur rondgedrenteld en telkens was er weer wat nieuws te zien.

Nummer 47. In een medaillon een wit kruis met daaronder de naam IN'T WIT CRUYS. De gevel is 18de eeuws. Boven de deur zit een klein ornamentje. De steen zit wat uit het midden, vermoedelijk zijn dit twee panden geweest met dezelfde steen. Rechts naast de deur was nog een deur. En dan klopt de plaats beter.

Nummer 53 is uit 1769, het staat in grote cijfers boven de onderpui. Het pand ernaast, nummer 55, heeft een rode gevel. Het was in de 13de eeuw de Refugie van Sint-Gerlach, een dorp bij Valkenburg, een vluchtplaats in geval van dreiging. Er zouden in een zijmuur resten zijn van een woontoren.

Het pand, nummer 57, met de gevelsteen met de olifant. Die heeft een pagode op z'n rug. Het pand is ooit in bezit geweest van Pereboom et Leijser, *facteurs d'orgues a Maestricht*. Befaamde orgelbouwers.

Bijna onderaan de straat staat dit fraaie hoekpand, opgetrokken in Maaslandse stijl. De afwisselende lagen steen noemt men speklagen. Dat samen met de hardstenen vensteromlijstingen, de uitspringende dakgoot met de randversiering daaronder zijn de belangrijkste stijlkenmerken. Pure rijkdom.

Hierboven zien we de oostzijde van de Onze-Lieve-Vrouwekerk, de koorafsluiting, in romaanse bouwstijl. Opgetrokken uit kolenzandsteen en mergel. Aan beide zijden zien we de koortorens. De linker heet de Sint-Barbaratoren, de rechter de Sint-Jozeftoren. De torens hebben een zogenaamd rombisch dak, het bestaat uit vier ruitvormige vlakken van hardsteen. De schuine zijden zijn trapvormig opgebouwd en aan de buitenkant afgeschuind. Tussen de straat en de kerk is een hof, een tuin, afgescheiden met een groot smeedijzeren hek.

Het einde van de Stokstraat. Hier staat het militair wachthuis dat gebruikt werd als onderkomen voor de poortwachters van de Onze-Lieve-Vrouwepoort. Die lag ooit achter ons, waar de Graanmarkt uitkomt op de Onze-Lieve-Vrouwewal. De poort is in 1868 gesloopt, het wachthuis verloor toen z'n functie. Het is ontworpen door Mathias Soiron, 18de eeuwse architect. De stijl is neo-classicistisch. Al jaren is het een winkeltje.

Op de achterpagina het beeld van *batteraof* Pieke en z'n hond Maoke. *Betterave* is Frans voor een rode biet, de kleur die een deugniet krijgt na een uitbrander. Pieke is een figuur uit de romans over de Stokstraat van Bèr Hollewijn. Het blokje in z'n hand is een stuk zeep dat hij probeert te verkopen. Het beeld is in 1996 gemaakt door Nicolas van Ronkenstein.

Maastricht in Beeld kortweg MiB

MiB is een fotomagazine voor liefhebbers van de stad Maastricht. De opzet is simpel: interessante onderwerpen, behoorlijke foto's, korte stukken tekst met wat uitleg en achtergronden en een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de Boekenkast van Peter Scheele: https://pjscheele.nl

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

Colofon
Camera: Panasonic Lumix LX100, Make II
Bewerking: Adobe Lightroom 13.0.1
Opmaak: Apple Pages 13.2
Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele